

TOMATO APICAL STUNT VIROID

NOWE ZAGROŻENIE

DLA UPRAW POMIDORA W POLSCE

Objawy porażenia przez Tomato apical stunt viroid na roślinach pomidora; fot. NPPO Holandii, <https://gd.eppo.int/taxon/TASVD0/photos>

Objawy porażenia przez Tomato apical stunt viroid na owocach pomidora (po lewej) w porównaniu z owocami nieporażonymi (po prawej); fot. <https://www.cabidigitallibrary.org/doi/full/10.1079/cabicompendium.52804>

Ulotka nie jest przeznaczona do wykorzystania w celach komercyjnych.

Zasięg występowania

Tomato apical stunt viroid występuje w Afryce (Ghana, Senegal, Tunezja, Wybrzeże Kości Słoniowej), Azji (Indonezja i Izrael) i Europie (Belgia, Chorwacji, Holandia, Niemczech, Słowenii, Wielkiej Brytanii i Włoszech). W Polsce został wykryty w 2012 r. na psiance szafirowa burza (*Solanum rantonnetii*) sprowadzonej z Holandii. Brak dalszych wykryć.

Rośliny żywicielskie

Głównym żywicielem wiroida jest pomidor (*Solanum lycopersicum*). Ponadto porażane są rośliny uprawne: papryka roczna (*Capsicum annuum*), bakłażan (*Solanum melongena*) oraz ozdobne z rodziny psiankowatych (*Solanaceae*): psianka jaśminowa (*Solanum laxum*), psianka szafirowa burza (*Solanum rantonnetii*), streptosolen Jamesona (*Streptosolen jamesonii*), brugmansja „anielskie trąby” (*Brugmansia* spp.) i cestrum (*Cestrum* spp.).

Objawy występowania i szkodliwość

Na pomidorach obserwuje się karłowatość roślin, deformację i żółknięcie, chlorozy liści oraz redukcję i przebarwienie owoców. W Izraelu stwierdzono do 100% porażonych roślin w uprawie pomidora, co się przekłada na duże straty w zbiorach owoców. W krajach europejskich z uwagi na sporadyczne występowanie na pomidorach wiroid jak dotąd nie wywołuje większych strat w uprawie. Na roślinach ozdobnych porażenie często ma charakter bezobjawowy.

Ocena Zagrożenia Agrofagiem (PRA) dla tego wiroida sporządzona przez Instytut Ochrony Roślin - Państwowy Instytut Badawczy wykazała, że może on rozwijać się w Polsce na pomidorach gruntowych i szklarniowych wywołując straty w jakości i ilości plonów. Ogólne zagrożenie stwarzane przez agrofaga ocenione zostało na poziomie wysokim.

Sposoby rozprzestrzeniania i przenikania

Wiroid jest przenoszony w sposób mechaniczny, w wyniku bezpośredniego kontaktu pomiędzy roślinami i podczas szczepienia. Stwierdzono także jego przenoszenie przez trzmiele w czasie zapylania. Na dalszy dystans jest on przenoszony wraz z roślinami do sadzenia, a przykładem jest jego stwierdzenie w Polsce na roślinie *S. rantonnetii* sprowadzonej z Holandii. Stwierdzono także przenoszenie patogena na nasionach.

Wymagania fitosanitarne

W Unii Europejskiej, a tym samym w Polsce Tomato apical stunt viroid nie *podlega* obowiązkowi zwalczania (nie jest to agrofag kwarantannowy w Unii).